

Läbiviidud ELVESO siseauditist FB arutelu kontekstis

Auditeerimise ja selle tegevuse erapooletuse üle diskuteerimine sai 13.07.2011 (reede) FB-s, väikse vaheaja järel, äkitselt jälle uue hoo sisse.

Starteriks sai Krister Parbo oma kommentaariga, mis ühtis nii minu kui ka Marko Mitti seisukohtadega – **auditi tulemus on ühepoolne ja pealiskaudne ning ei anna teemast täit pilti, sest teine pool pole saanud oma võimalust asju selgitada.**

Seega olenemata auditis toodu tegelikkusele vastavusest/mittevastavusest, on sellisel kujul tellimustööga, millega püütakse tõestada, et troika Gutmann-Laius-Kasemaa käitusid õigesti ja vaid vallakodanike healole pühenduvalt kui vahetasid välja ettevõtte juhid. Kuigi mina olin algusest peale veendunud, et tegemist on Gutmanni isiklikest solvumistest johtunud skandaalikesega, siis mida aeg edasi, seda enam leiab see väide tõestust ja kõik muu seal ümber on vaid mõttetu ja ressursikulukas tõestamine, et midagi isiklikku ei ole. Mida rohkem püütakse tõestada, seda enam rappa pannakse.

Nüüd siis sellest uuest arutelu palangust, mis sai alguse Krister Parbo kommentaarist.

Kristeri seisukoht – töö oli tehtud „tellija materjalist“ ja esitatu ei ole faktiliselt lõpuni tõestamist leidnud.

Selle peale võttis sõna FB Rae grupi „valvekoer“ (ärgu nüüd saagu aru, et ma teda koeraks nimetan☺) Indrek Varik, kellel on asja igas teemas midagi öelda ja kes käitubki nagu isa – noomides või kiites lapsi (loe: kommentaatoreid), kuid kes, olgem ausad, tihti oma kommentaarides endale vastu räägib. Indrek Varik on saanud või saamas selgeks demagoogilist kirjaoskust, mida ta oma kommentaaris ka demonstreeris. Samuti näitas ta kui kerge on teda provotseerida kirjutama ja välja ütleva asju, mida tema vastu hea kasutada. Niisiis selle asemel, et jätta Kristeri kommentaar tähelepanuta ajaks, mil teine pool (loe: Elveso endine juhtkond) auditi kohta oma argumendid välja toob, pöörutas Indrek rünnakule. Ründas ta Kristeri teadmisi, selle rünnaku otsene eesmärk diskrediteerida lugejate ees Kristeri arvamust ja selle kaalukust¹. Indrek paneb kahtluse alla Kristeri kogemuse ettevõtjana, sh äriseadustiku ja raamatupidamise piisava tundmise. Oma juttu illustreerib ta, juba ei tea mitmendat korda, auditis toodud kasutusrendi ja sellega seotud väidetava kahjuga. Illustreerimaks seda, et selles osas võib olla, et audiitor pole audiitor arvesse kõiki asjaolusid, mis teemaga seotud, teen väikese hüpoteetilise näite, mille eesmärk pole vaielda nr-ite suuruses, vaid näidata, et ettevõtluses ei ole tehingud lihtsad nagu esimese klassi matemaatikas, et ettevõtluses tuleb arvestada otsuse tegemise hetkel olevate kõrvaltingimustega, tuleb analüüsida nii minevikku kui ettenäha tulevikku.

Siin siis väike näide kasutusrendist.

Oletame, et minu firma ostis 5 aastat tagasi auto, tänaseks hakkab liisingu aeg otsa saama ja pean otsustama, kuidas edasi.

Jääkväärtus on 3000 eurot, mis tuleneb sellest, et 5 aastat tagasi oli buumitipp ja seega kõik hinnad laes, sh soetatud auto oma. Täna samade andemtega auto turuhind on nt 1500 eurot. Kui nii vaadata, siis peaks olema loll, et auto välja osta. Samas on mul liisinguga sõlmitud lepingus kirjas, et auto tagasiandmisel peab auto olema nõuetekohaselt korras ja selle väljaselgitamiseks pean minema autofirmasse tehnilist seisundit kontrollima. Tean aga kontrollimata, et autol on esisild saanud haiget, ta sööb rehvi ja reguleerida pole enam võimalik, sest läbi löökaukude sõitmise on miski sillas deformeerinud sedavõrd, et aitab vaid

¹ Minu silmis ei õnnestunud, teiste eest rääkima ei hakka, kuid kui minu selle loo järel viitsite uuesti teema üle lugeda, siis taipate isegi.

vahetus, mis maksab 2000 eurot. Seega pean auto tagasiandmiseks maksma 2000 eurot ja kõik on rahul, sest nii on käitunud lepingu kohaselt.

Samal ajal tuleb minu juurde töötaja, kes seda autot igapäevaselt kasutab. Ta on kuulnud, et ettevõtte hakkab autoparki uuendama ja teeb ettepaneku, et ostab selle auto endale turuhinnaga, mis on 1500 eurot ja milline väärtus on hindamisakti alusel antud ekspertide poolt.

Mida teeb normaalselt (kasumlikult) mõtleb ettevõtja?

1. Käitub mustvalgelt (I klassi matemaatika) ja maksab 2000 eurot ning annab seejärel auto liisingule tagasi ning liising müüb selle auto 1500 euroga minu töötajale? Ettevõtja kulu 2000 eurot;
2. Ostab auto välja 3000 euro eest ja müüb ise 1500 euro eest oma töötajale? Ettevõtja kulu 1500 eurot.

Loodan, et ka ettevõtluskogemusega Indrek, kes tunneb nii äriseadustikku kui ka raamatupidamise põhimõtteid, leiab, et variant 2 on igati seaduslik ja kindlasti kasulik tegevus, mis rõõmustab ka normaalselt mõtlevat omanikku antud situatsioonist võetud 500 euro suuruse kasumlikkuse üle.

Kordan, et see näide oli hüpoteetiline, mille eesmärgiks näidata vajadust juhtimisotsuse tegemisel arvestada erinevaid kõrvaltingimusi. Selle näite eesmärk oli rõhutada vajadust saada endise juhtkonna põhjendusi ja mitte jätkata antud teemal näidispuumist.

Samuti tahan selle näitega rõhutada rahvusvaheliselt tuntud audiitorfirma viga (loomulikult antud kontekstis see polnud viga, sest tehti, mida tellimuses kirjas. Kahjuks rikub selline tegevus audiitorfirma mainet), kui nad ei püüdnud ülesjäävatele küsimustele vastuseid saada.

Indrek Variku seisukoht, et müügilepingud räägivad enda eest, on õige osas, et nad räägivadki enda eest, kuid ei räägi lahti situatsiooni, mida tuleb arvestada juhtimisotsuse tegemisel. Seega kui Indrek ettevõtjana alati tahab lähtuda lihtsustatult vaid kahest tegurist (antud juhul liisinguleping ja müügileping), siis tunnen kaasa, kuid üsna pea oled ettevõtjana audis.

Samas väitluses on sõna võtnud teisedki „asjatundjad“. Nende hulgas loomulikult Jüri Kivit, kes analoogselt Indrek Varikuga, teab kõigest kõike. See kõiketeadmine on mehed FB-s ka üksteisega karvupidi kokku ajanud, sest mõlemad ju teavad kõigest kõike ja seega ei tohiks nende mõtted üksteisest erineda, kahjuks õige tihti nii siiski juhtub. Ei saa jätta ütlemata, et Jüri arutelud on tihti (kuid mitte alati) asjalikumad, motiveeritumad, situatsiooni haaravamad. See selleks. **Antud teemas** loeb Kivit üles auditis toodud, selgitab, et ega mingit erilist rikkumist polnud, kuid jõuab seisukohale, et juhtkonna väljavahetamiseks oli siiski küllaldane alus.

Esimene retooriline kokkuvõte Kiviti kirjast –

- ✚ oletame, et Toomas Heinaru on juhina eksinud,
- ✚ teame, et Meelis Kasemaa ei oma mingit ettevalmistust sellise ettevõtte juhtimises, samas on ta ka korrupsioonisüüdistusega kohtu all (sj on süüdistuses olev teema seotud tema tänase tegevusega).

Jüri, kas sinu arust on tehtud vangerdus õige ja ettevõttele kasulik? Kas pisikesi juhtimisvigu teinud (teevad kõik juhid) juhatuse liikme vahetus kohtu all oleva persooniga on OK? Kahtlen. Usun, et kui võrrelda seda situatsiooni nt kasutatud sokkidega, siis saavad kõik mõttest aru – ei ole ju kvalitatiivset paranemist kui vahetame nädal aega jalas olnud sokid välja nädal tagasi sama kaua jalas olnute vastu, mida vahepeal ei ole pestud. Meie näite puhul peab vist isegi ütleva, et „uued“ sokid on mustemad.

Teiseks demonstreerib Jüri Kivit seda, kui kerge on ajupesu juhul kui pestava aju omanik tahab, et tema aju pestakse. Seda näitab Jüri järelaudis auditis toodud Projektlahenduste nimelise firmaga lepingu sõlmimine.

Siin on Kiviti arutelu 2 viga.

Esiteks pole süüvitud lepingu sisusse ja teiseks pole selgitatud 2009-l aastal sõlmitud lepingu vajadust aastal 2009. Jüri vaatab numbrit ja süvenemata sisusse teeb järelduse. Jälle teen ettepaneku – ootame teise poole vastused ära.

Oma sõna ütleb ka Agu Laius. Tema pikast jutust olen sisuliselt nõus vaid sellega, et täna ei vii see arutelu enam kuhugi. Seda võib võtta ka kui väsinud konstateeringut, et 7000 eurot visati maha ja tegelikult ei saadus seda, mida loodeti. **Kindlasti viib see arutelu edasi siis, kui teine pool on saanud oma seisukohti kaitsta.**

Siis saame ka sellele kulutusele hinnangu anda, kas oli tegemist

- 🚧 Elveso juhtimiseks ettepanekute ostmisega (ka kindlasti ülemakstud)
- 🚧 või enda õigustamiseks faktide otsimisega.

Ülejäänud retoorika Agu pikas kirjutises ei kannata kriitikat, pealegi on neid teemasid juba nämmutatud ning suuremas osas jõuame ikka sinnani, et ootame teise poole vastused ära.

Üks kommentaar siiski on – Agu vastab Marko küsimusele, et miks sa mees siis õigel ajal vastuseid ei otsinud. Selles vastuses ta räägib, et vaid tema jaoks tehti koosolek, mis kestis 5,5 tundi ja ta ei saanud midagi aru peale selle, et ettevõtte juhtimine on paigast ära. No see oli ilmselt teada ka 5,5 tundi varem. Kahjuks tegi Laius järelduse, et paigast on ära tegevjuhtkonna pool, mitte pole valesti see, et üldkoosoleku esindaja tungib tegevjuhtimisse ja jagab käsked, mis ettevõttele kahjulikud. Samas pole ka midagi imestada, et Laius sai aru nii nagu sai. Pole tal ju suurt aimu ettevõtte tegevusvaldkonnast ja seda juhtivast seadusandlusest. Nii nagu pole seda teadmist ei Gutmannil ega Kasemaal ja seega tehakse selliseid otsuseid meeldimise pealt. Antud juhul Laiusele meeldis rohkem Gutmanni versioon ja nüüd tahab ta usukuda,² et rahvusvaheliselt tunnustatud audiitorfirmalt ette antud tulemusega töö ostmine on küllaldaseks põhjuseks kõikide kahtluste maandamisel.

Asjatundmatust tõestab ka vastus Marko Mittile – audit oli vajalik Elveso juhtimise parandamise soovitude saamiseks. Lugeses auditi järeldusi, siis on selge, et osta selliseid soovitusi 7000 euro eest, käib valdkonda „lollidelt tulebki raha ära võtta“

Viimane Indrek Variku postitus demonstreeris jälle kõrget taset – ta lubas armulikult kõikidele oma arvamuse omamist, kuid lisas ka, et peaks põhjendama (see osa mulle väga meeldib ja ei saa jätta ütlemata, et olen temaga nõus).

Selle tore tädemusega võiks siinkohal ka pidurit tõmmata, sest seesama rahvusvaheliselt tubli audiitor, kellel peaksid karvad saanud kriitika pärast püsti olema (olen selle kommentaariga ka 100% nõus) ei ole PÕHJENDAMISEGA eriti vaeva näinud.

Seega kokkuvõtlikult teen ikka ettepaneku – ootame vastused ära ja siis arutleme teema üle mõlema osapoole seisukohti arvestavalt.

Raivo Uukkivi

² selle tahtmisega püüavad end rahustada teisedki, kes süüvimata sisusse apelleerivad vaid töö teostaja tuntuks.